

ผลการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดปัญญาศึกษาของ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

แก้วจิต มวกปาน *
วิไลวรรณ วัฒนานนท์ *
ทิพวรรณ กรรทอง *

บทคัดย่อ

การพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดปัญญาศึกษา จะสามารถช่วยเหลือและพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ที่เข้าใจด้านในของตนเอง เห็นองคฺรวมของสรรพสิ่ง ทำให้เกิดความสุขปัญญา และความรักต่อเพื่อนมนุษย์ ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษามีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และท้ายที่สุดสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยสติและปัญญาของตนเอง การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดปัญญาศึกษา วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กลุ่มเป้าหมาย คือ อาจารย์ที่ปรึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น จำนวน 40 คน มีการดำเนินการวิจัย 3 วงจร ดังนี้ วงจรที่ 1 เตรียมความพร้อมของกลุ่มเป้าหมาย วงจรที่ 2 นำแนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดปัญญาศึกษาที่ได้พัฒนาขึ้นมาสู่การปฏิบัติ วงจรที่ 3 อาจารย์ที่ปรึกษานำการให้คำปรึกษาตามแนวคิดปัญญาศึกษา มาใช้ในระบบครอบครัวเสมือนเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดปัญญาศึกษา แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดปัญญาศึกษา และการถอดบทเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติร้อยละ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตรวจสอบคุณภาพความเชื่อถือได้ของงานวิจัย (Research Credibility) ใช้กระบวนการตรวจสอบแบบสามเส้า

ผลการวิจัย พบว่า วงจรที่ 1 การเตรียมความพร้อม กลุ่มเป้าหมายทำให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสุนทรียสนทนาและจิตตปัญญาศึกษา สามารถเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมตามแนวทางการพัฒนาตนเองได้อย่างรวดเร็ว สามารถสะท้อนตนเอง สะท้อนผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกัลยาณมิตร วงจรที่ 2 ผลการพัฒนาผู้อบรม เชิงปริมาณ พบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดอบรมการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดปัญญาศึกษาในภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 78) และด้านความรู้ที่ได้รับในภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 77) สำหรับผลการพัฒนาผู้อบรมเชิงคุณภาพ ผู้อบรมส่วนใหญ่สะท้อนถึงการอบรมครั้งนี้ได้เรียนรู้การพัฒนาจิต การสร้างความไว้วางใจ การเรียนรู้ด้วยตนเอง จากภายใน โดยใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือเพื่อให้มีการคิดอย่างใคร่ครวญ สามารถสะท้อนตนเอง ผู้อื่นอย่างกัลยาณมิตร ทำให้ได้พัฒนาจิตและปัญญา ได้มีการพัฒนาทักษะการสุนทรียสนทนา รวมถึงวิธีการนำสุนทรียสนทนาไปใช้

* อาจารย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

ในกระบวนการให้คำปรึกษา ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการให้คำปรึกษาในระบบครอบครัวเสมือนได้ วงจรที่ 3 ผลการประยุกต์ใช้การให้คำปรึกษาตามแนวคิดปัญญาศึกษา/ ในระบบครอบครัวเสมือนเชิงคุณภาพ ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา ส่วนใหญ่สะท้อนถึงการนำมาใช้ได้ง่ายเป็นธรรมชาติ โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนาสนทนาเรื่องทั่วๆ ไป และปัญหาที่พบในครอบครัวเสมือน บทบาทครูถูกละลาย ใช้บทบาทความเป็นพ่อ แม่ ที่ให้คำปรึกษา กับคนในครอบครัว ทำให้มีความเป็นกันเอง ใกล้ชิดกันมากขึ้น เอื้ออาทรกันมากขึ้น รู้จักแบ่งปันพื้นที่กับผู้อื่น รับฟังผู้อื่นมากขึ้น มีความจริงใจต่อกันทำให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง รู้ปัญหาที่แท้จริง สามารถช่วยนักศึกษาหาแนวทางแก้ปัญหาได้ตรงจุด นอกจากนี้ ในการนำไปใช้ในกรณีที่คนในครอบครัวมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน หรือทำผิดระเบียบ จะใช้การสะท้อนกันในครอบครัวให้เห็นแนวคิดที่หลากหลายยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับปัญหาและเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาละม่อม หนึ่งพองใจ ทั้ง 2 ฝ่าย ไม่ต้องใช้การบังคับ ด้านนักศึกษา ส่วนใหญ่สะท้อนถึงความพึงพอใจต่อกระบวนการให้คำปรึกษา เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นกันเอง ให้ความใส่ใจ ปรึกษาได้ทุกเรื่อง อาจารย์จะคอยกระตุ้นให้คนในครอบครัวคุยกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันมากขึ้น ทำให้สนิทกัน รู้สึกสบายใจที่จะพูดคุยถึงปัญหาของตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นคนอื่นมากขึ้นเมื่อมีผู้ให้ข้อเสนอแนะหรือข้อแนะนำ ทำให้สามารถมองเห็นแนวทางแก้ไขปัญหาของตนเอง และถึงแม้บางครั้งจะยังแก้ไขปัญหไม่ได้ แต่ก็รู้สึกสบายใจที่ได้พูดคุยกับคนในครอบครัว

บทนำ

การให้คำปรึกษา เป็นงานบริการอย่างหนึ่งที่สถานการศึกษาได้จัดให้แก่นักศึกษาและเห็นความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากการให้คำปรึกษามีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้บุคคลมีความสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ช่วยให้รู้จักและเข้าใจตนเองสามารถพัฒนาตนเองรวมถึงนำความรู้และความสามารถของตนเองมาใช้ประโยชน์ รู้จักวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ รวมถึงสามารถปรับตัวได้อย่างดีมีความสุขในสังคม พงษ์พันธุ์ พงศ์โสภา, 2544)

การให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษา จะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกทักษะการให้การปรึกษามาก่อนต้องเข้าใจกระบวนการและเทคนิคการให้คำปรึกษา เพื่อสามารถนำกระบวนการและเทคนิคทักษะต่างๆ มาใช้ในการให้คำปรึกษา ซึ่งกระบวนการและเทคนิคให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นผู้เลือกแนวคิทธิปฏิบัติต่างๆ ซึ่งมีหลากหลายทฤษฎีมาใช้ตามลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้นและความเชี่ยวชาญของตนเอง (พงษ์พันธุ์ พงศ์โสภา, 2539)

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น เป็นสถาบันการศึกษาอีกแห่งหนึ่งที่เห็นถึงความสำคัญของบริการการให้คำปรึกษา และได้มีการพัฒนา

ทั้งระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ให้คำปรึกษามาอย่างต่อเนื่อง วิทยาลัยได้จัดโครงการศูนย์การเรียนรู้ "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" (ระบบครอบครัวเสมือน) เพื่อพัฒนานักศึกษาแบบองค์รวม เพราะเชื่อว่า ระบบครอบครัว ซึ่งเป็นสังคมขนาดเล็กจะสามารถทำให้สมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น มีความรัก ความสามัคคีต่อกัน ในระบบครอบครัว ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งเป็นผู้สูงอายุในชุมชนจะทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม ถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี อันดีงามให้กับนักศึกษา พ่อ แม่ นำ อา ซึ่งเป็นอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยฯ จะทำหน้าที่ดูแลกระบวนการเรียนการสอนทักษะทางสังคม ความเป็นอยู่ทั่วไป ระเบียบวินัยร่วมถึงการดูแลให้คำแนะนำให้คำปรึกษาในทุกเรื่องของนักศึกษา และพี่น้อง ซึ่งเป็นนักศึกษาทั้ง 4 ชั้นปีที่จะมีหน้าที่ดูแลให้คำแนะนำ และเป็นตัวอย่างที่ดีกับน้อง น้องจะมีหน้าที่ดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงปฏิบัติตัวตามคำแนะนำดีๆ ของทุกคน ทุกคนในครอบครัวจะทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในทุกด้าน (เมกราพันธุ์ จุฑารส, 2552)

ดังนั้นวิทยาลัยฯจึงได้มีการบูรณาการงานบริการ ให้คำปรึกษาเข้าสู่ระบบครอบครัวเสมือน โดยแต่งตั้ง ให้อาจารย์ที่มีคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา ที่อยู่ในแต่ละครอบครัวทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ของครอบครัวนั้นๆ จากการสำรวจประเด็นปัญหา อุปสรรคในการให้คำปรึกษาเมื่อสิ้นปีการศึกษา โดย การใช้ Focus group พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ ยังไม่มั่นใจในการนำเทคนิคการให้คำปรึกษามาใช้ ทั้งนี้เนื่องจากไม่ได้ใช้เป็นประจำนอกจากนั้นจากการที่ ใช้ระบบครอบครัวในการดูแลนักศึกษา ทำให้นักศึกษามีการปรับตัวได้ดี ดังนั้นเมื่อนักศึกษามาขอรับคำปรึกษา จึงเป็นปัญหาที่ไม่รุนแรงบางครั้งจะเป็นในเรื่องแนวทางการพัฒนาตนเอง การเขียนแผนงาน โครงการต่างๆ ทำให้บางครั้งอาจารย์ที่ปรึกษาจะใช้วิธีแนะนำหรือ แนะนำแนวทางการให้คำปรึกษาจึงทำให้นักศึกษาไม่ได้หาแนวทางแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาด้วยตนเอง

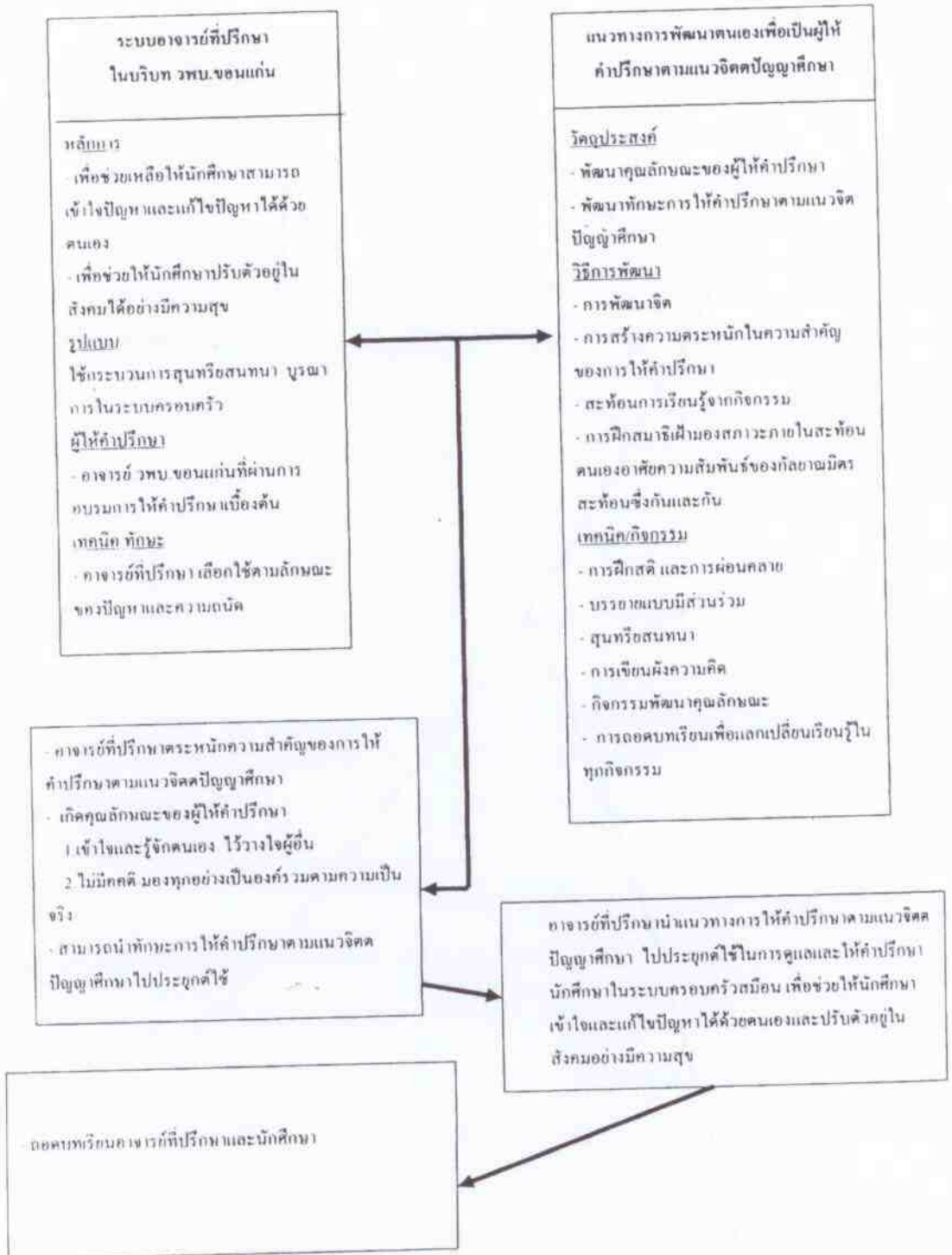
จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบงานบริการให้คำปรึกษา จึงเห็นว่าหากได้มีการพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษาให้กับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำไปใช้ได้ดียิ่ง สามารถให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา ได้ทั้งในส่วนที่เป็นปัญหา รวมถึงการพัฒนาตนเอง และงานของนักศึกษาจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในระบบการให้คำปรึกษามากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำ การให้คำปรึกษาแนวจิตปัญญาศึกษา มาพัฒนา ให้กับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำไปใช้ในการดูแลนักศึกษา ในระบบครอบครัวต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากจิตปัญญาศึกษา เป็นการศึกษที่เน้นการเข้าใจด้านในของตนเอง รู้ตัว เข้าใจความจริง เห็นองค์รวมของสรรพสิ่ง ทำให้เกิด ความเป็นอิสระ ความสุขปัญญาและความรักต่อ เพื่อนมนุษย์ (ประเวศ วะสี,2552) โดยมีจุดมุ่งหมาย สุดท้าย เพื่อสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยสติและปัญญา ของตนเอง (เมกราพันธ์ จุฑะรสก,2552) ซึ่งจะช่วย

ให้นักศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาตนเอง ได้ด้วยสติปัญญาของตนเองตามหลักการให้คำปรึกษา ที่มุ่งพัฒนานักศึกษาอย่างเป็นองค์รวม และมีจิตบริการ ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นอกจากนั้น จิตปัญญาศึกษา จะเน้นการศึกษาจากการปฏิบัติ เช่น การทำงาน ศิลปะ โยคะ การเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคม สุนทรียสนทนา การเรียนรู้จากธรรมชาติและจิตศกาวนา เป็นต้น (ประเวศ วะสี,2552) ซึ่งเหมาะสมกับบริบทของวิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนานักศึกษา โดยผ่านระบบครอบครัวของ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น อาจารย์ จะใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา เป็นหลักอยู่แล้ว จึงจะทำให้อาจารย์เกิดความคุ้นเคยและนำไปใช้ได้ดียิ่ง นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับความมุ่งหวังของระบบ ครอบครัว ที่มุ่งพัฒนานักศึกษาอย่างเป็นองค์รวม และมีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาลงของการใช้แนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนว จิตปัญญาศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี ขอนแก่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวทางการพัฒนาตนเองของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวจิตปัญญาศึกษา พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ เมกราพันธ์ จุฑะรสก(2552) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Kemmis & Metaggar,1988) นำไปใช้อบรมเชิงปฏิบัติการ ให้กับ อาจารย์ที่ปรึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษา ได้พัฒนาตนเองในการเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนว จิตปัญญาศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการดูแลนักศึกษา ในระบบครอบครัวต่อไป (แผนภูมิที่ 1)

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษามลภาวะพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของอาจารย์ทิปรีक्षा วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

ขอบเขตการวิจัย

4.1 กลุ่มเป้าหมาย อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่นที่ไม่ได้ลาศึกษาต่อ ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 40 ราย

4.2 ระยะเวลาการวิจัย สิงหาคม 2552 - กรกฎาคม 2553

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มี 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนวางแผน ขั้นตอนปฏิบัติการ ขั้นตอนสังเกต ขั้นตอนสะท้อน

เครื่องมือการวิจัย ได้แก่

1 แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาและการถอดบทเรียน

2 แนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

3 แบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนและกระบวนการผู้เอื้ออำนวยกระบวนการกลุ่ม

4 การถอดบทเรียน (AAR)

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

วงจรที่ 1 เตรียมความพร้อมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ขั้นที่ 1 การวางแผนการปฏิบัติงานดำเนินการ ดังนี้

1 เตรียมความพร้อมให้มีความรู้ และความเข้าใจในเรื่อง สุนทรียสนทนา โดยเข้าร่วมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องสุนทรียสนทนาและการคิดอย่างเป็นระบบในระหว่างวันที่ 29 - 30 พฤษภาคม 2551 โดยมีวิทยากรหลักได้แก่ ดร. มกราพันธ์ จุฑะระสก ณ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น จำนวน 2 วัน

2 เตรียมความพร้อมให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องจิตตปัญญาศึกษา โดย เข้าร่วมประชุมวิชาการ

ระดับชาติ เชิงปฏิบัติการ เรื่อง "การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แนวคิดจิตตปัญญา : วิชาการเรียนรู้สู่การบริการ ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์" ระหว่างวันที่ 16-18 สิงหาคม 2552 ณ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น จำนวน 3 วัน

ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติการ และสังเกตการณ์ มีขั้นตอนเริ่มจากเขียนแนวทางการพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเลือกเนื้อหา กำหนดวิธีการพัฒนาเทคนิค กิจกรรม สื่อ และเครื่องมือ ประเมิน นำแนวทางการพัฒนาตนเองเสนอต่อ กระบวนการ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับการวิเคราะห์ วิจารณ์ และข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 4 สะท้อนผลการปฏิบัติการการปรับปรุงแนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ตามข้อเสนอแนะ

วงจรที่ 2 นำแนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ได้จากวงจรที่ 1 มาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แผนภูมิที่ 2)

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน

ผู้วิจัย นำแนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาวางแผน การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ขั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติ

ผู้วิจัยนำแนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกต

ผู้วิจัยสังเกตแบบมีส่วนร่วม และเก็บข้อมูลขณะการอบรม และเมื่อสิ้นสุดการอบรมด้วยการบันทึกการจัดกิจกรรมและผลการจัดกิจกรรม รวมถึงบรรยากาศ และพฤติกรรมผู้อบรม

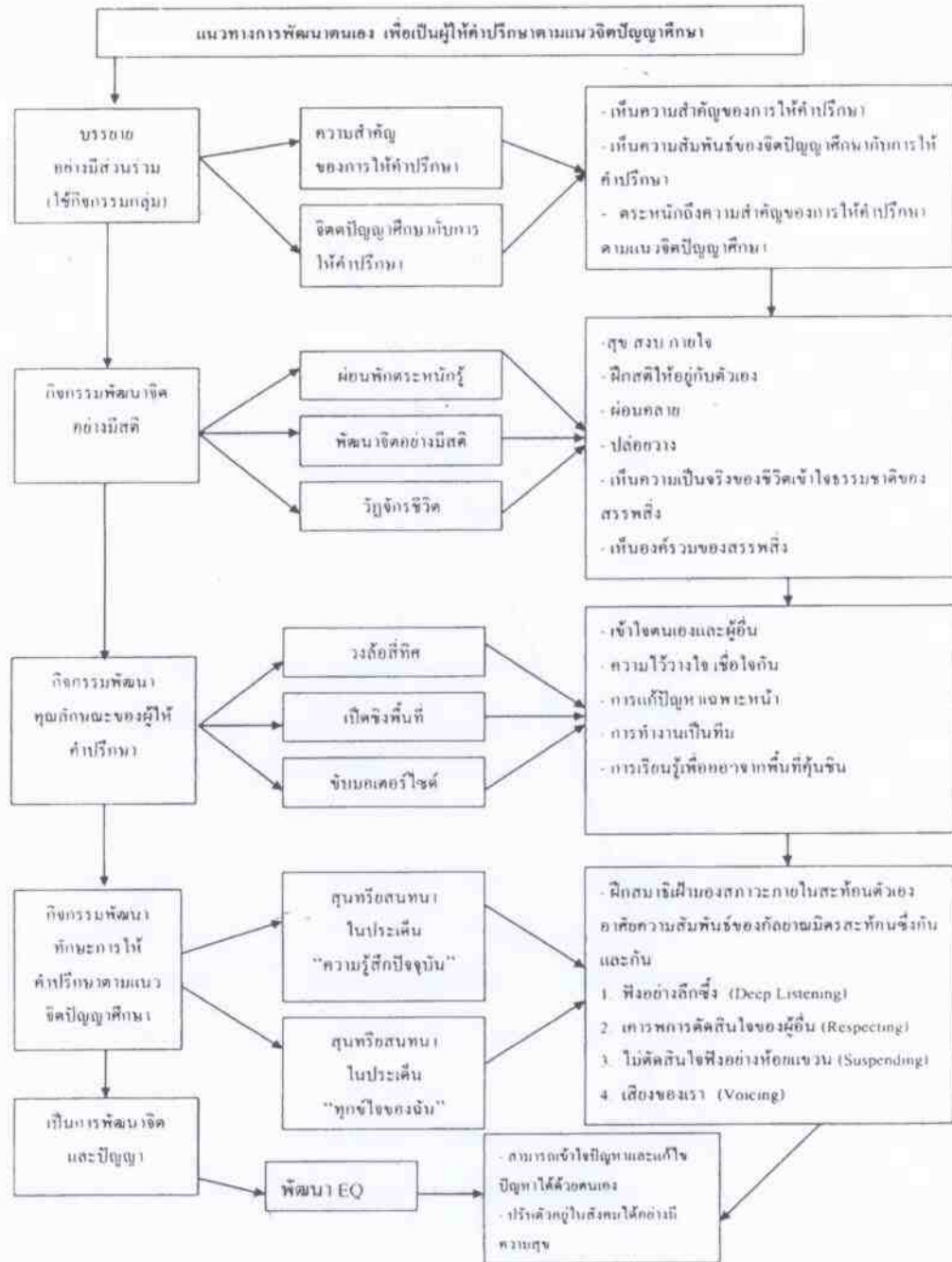
ขั้นที่ 4 ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ

เป็นขั้นตอนการถอดบทเรียนของผู้เข้าอบรม กระบวนการ และการประเมินผลการอบรม รวมทั้ง

การสะท้อนข้อมูล โดยผู้เข้าอบรมและกระบวนการ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงจัดลำดับและวิเคราะห์ เนื้อหาจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง

ของข้อมูลโดยนำเสนอ ผู้เข้าอบรมและกระบวนการ แล้วนำข้อมูลไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

แผนภูมิที่ 2 แนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดปัญหาศึกษา

วจรที่ 3 อาจารย์ที่ปรึกษาที่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาอาจารย์เพื่อเป็นผู้ให้การปรึกษาตามแนวคิดตปัญญาศึกษา นำการให้คำปรึกษาตามแนวคิดตปัญญาศึกษา มาใช้ในระบบครอบครัว

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน

ผู้วิจัยวางแผนการนำกระบวนการให้คำปรึกษาตามแนวคิดตปัญญาศึกษา โดยมีขั้นตอนเริ่มต้นจากการประสานงานกับศูนย์การเรียนรู้ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนาเพื่อจัดตารางให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้พบนักศึกษาในครอบครัวอย่างน้อยอาทิตย์ละหนึ่งครั้ง ในพื้นที่คุณธรรม (Moral Area) เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้นำกระบวนการให้การปรึกษาตามแนวคิดตปัญญาศึกษา มาประยุกต์ใช้ในระบบครอบครัวเสมือน

ขั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติ

อาจารย์ที่ปรึกษานำแนวทางการให้คำปรึกษาตามแนวคิดตปัญญาศึกษา มาประยุกต์ใช้ในระบบครอบครัวเสมือน

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกต

ผู้วิจัยสังเกตแบบมีส่วนร่วม และเก็บข้อมูลขณะดำเนินการตามแผนฯ และเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการตามแผนฯ

ขั้นที่ 4 ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ

เป็นขั้นตอนการถอดบทเรียนของอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษา และการประเมินผลการให้คำปรึกษาตามแนวคิดตปัญญาศึกษา รวมทั้งการสะท้อนข้อมูลโดยอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงจัดลำดับและวิเคราะห์เนื้อหาจากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาแล้วนำข้อมูลไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจในทิศทางเป้าหมายของโครงการกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล และสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและ กระบวนการ

ด้วยตนเองหลังจากเสร็จสิ้นการอบรมฯ ได้รับแบบสอบถามเชิงปริมาณกลับ จำนวน 36 ชุด

- ผู้วิจัยถอดบทเรียนอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาด้วยตนเอง ภายหลังจากที่ปรึกษาที่ผ่านการอบรม การพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้การปรึกษาตามแนวคิดตปัญญาศึกษานำไปประยุกต์ใช้ในระบบครอบครัวเสมือนเป็นเวลา 4 เดือน (ภาคการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ข้อมูลผลการประเมินความคิดเห็นต่อการฝึกอบรมฯ ใช้สถิติร้อยละ

- ข้อมูลเชิงคุณภาพ การสนทนากลุ่มการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากการถอดบทเรียนร่วมกันของกระบวนการและผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ผลการวิจัย

1. ผลการเตรียมความพร้อมผู้อบรม จากการดำเนินงาน วจรที่ 1 ได้ผลดังนี้

ผู้อบรมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสุนทรียสนทนา และจิตตปัญญาศึกษาสามารถเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมตามแนวทางการพัฒนาตนเองฯ ได้สามารถสะท้อนตนเอง และสะท้อนผู้อื่นได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร

2. ผลการพัฒนาผู้รับการฝึกอบรม ด้วยแนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้การปรึกษาตามแนวคิดตปัญญาศึกษา วจรที่ 2 ได้ผลดังนี้

2.1 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมต่อการจัดอบรมการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้การปรึกษาตามแนวคิดตปัญญาศึกษา

1. ความพึงพอใจ พบว่าในภาพรวมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากร้อยละ 78 รองลงมาคือระดับปานกลาง ร้อยละ 22 โดยเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่พึงพอใจในรูปแบบการดำเนินการจัดอบรมร้อยละ 100 รองลงมา คือ การยอมรับความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมร้อยละ 88

2 ด้านความรู้ที่ได้รับ พบว่า ในภาพรวม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากร้อยละ 77 รองลงมาคือ ระดับปานกลางร้อยละ 12 โดยเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าความรู้ที่ได้รับเปลี่ยนแปลงทัศนคติบางอย่างของตนเอง ร้อยละ 88 ความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ร้อยละ 88 ความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ในครอบครัวได้ ร้อยละ 88 และความรู้ที่ได้รับนำมาใช้กับเพื่อนร่วมงานได้ ร้อยละ 88

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการถอดบทเรียนของผู้เข้ารับการอบรมและกระบวนการพบว่า

1 ด้านความคิดเห็นต่อการจัดอบรม พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าการอบรมครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากได้เรียนรู้การพัฒนาจิต เรียนรู้การสร้างควมไว้วางใจ การเรียนรู้ด้วยตนเองจากภายใน โดยใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือเพื่อให้มีการคิดอย่างใคร่ครวญ และสะท้อนให้กับตนเองและกัลยาณมิตร ทำให้ได้พัฒนาจิตและปัญญาส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการพัฒนาอารมณ์ของตนเอง ได้มีการพัฒนาทักษะ การสุนทรียสนทนา รวมถึงวิธีการนำสุนทรียสนทนาไปใช้ในกระบวนการให้คำปรึกษา ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการให้คำปรึกษาในระบบครอบครัวได้ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้เข้ารับการอบรมและกระบวนการ ดังนี้

ผู้เข้ารับการอบรม ก “คิดว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้นะ เริ่มตั้งแต่ พัฒนาสติ เปิดใจ ใช้กระบวนการกลุ่มทำสุนทรียสนทนาเกิดปัญหาที่จะให้นักศึกษาและคนอื่น”

ผู้เข้ารับการอบรม ข “บรรลุวัตถุประสงค์มากค่ะ เพราะได้ฝึกจิต ปัญญา สมาธิ มากขึ้น รู้จักตัวเองและอยู่กับตัวเองมากขึ้น ได้อยู่กับผู้อื่นและรู้จักผู้อื่นมากขึ้น เกิดกระบวนการคิด และได้นำตัวอย่างการให้คำปรึกษา คาดว่าน่าจะนำไปใช้ในการ ให้คำปรึกษา และพัฒนางานได้”

ผู้เข้ารับการอบรม ค “ได้เกินกว่าที่คาดไว้ เพราะได้วิธีการจัดกิจกรรมที่สามารถสอดแทรกลงไปในการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรม

เพื่อพัฒนานักศึกษา เช่น เกมสเปิดชิงพื้นที่

กระบวนการ ง “ได้เห็นวิธีการที่น่าจะนำไปใช้ในการให้คำปรึกษาในระบบครอบครัวเสมือน สามารถพูดคุยได้โดยไม่มีปัญหา”

ผู้เข้ารับการอบรม จ “คาดว่าจะปวดหัว เครียด แต่ตรงข้าม สนุกสนาน ตื่นเต้น และได้เนื้อหาสาระด้วย”

ผู้เข้ารับการอบรม ฉ “ไม่ได้คาดหมายอะไรไว้ล่วงหน้า แต่ได้เรียนรู้หลายๆ อย่างได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากผู้อื่น เรียนรู้จากกระบวนการ สามารถนำไปใช้ในการให้คำปรึกษาได้”

กระบวนการ ช “สามารถนำรูปแบบการอบรมลงไปใช้ในระบบครอบครัวเสมือนได้ ทั้งในส่วนของ การนำกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะ ผู้ให้คำปรึกษา ไปใช้กับนักศึกษา และการนำสุนทรียสนทนาไปใช้ในการพูดคุยเรื่องต่างๆ ไปการทำงานโครงการของครอบครัว การดูแลช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวเมื่อมีเรื่องทุกซอก แต่หากเป็นเรื่องทุกซอกที่ซับซ้อน คงต้องให้การส่งต่อผู้ที่รับผิดชอบงานให้คำปรึกษาโดยตรง”

นอกจากนั้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนมาก ยังได้มีการสะท้อนว่า ประทับใจในบรรยากาศการเรียนรู้ ที่อบอุ่นเป็นกันเองทุกคนมีส่วนร่วมและเป็นกัลยาณมิตร ต่อกันบรรยากาศสบายๆ ไม่เครียดไม่เป็นวิชาการมาก จริงใจไม่เสแสร้ง เรียนรู้ได้อย่างเป็นอิสระ ซึ่งเป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ ทั้งยังสามารถสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาตนเองจากภายในด้วยตนเอง ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

ผู้เข้ารับการอบรม ซ “เป็นกันเอง ไม่เครียด บางครั้งสนุก และได้มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างอิสระ”

ผู้เข้ารับการอบรม ฉ “บรรยากาศของกัลยาณมิตร อบอุ่นเป็นกันเอง สนุกสนาน สบายๆ เป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้”

กระบวนการ ซ “การจัดอบรมครั้งนี้สร้างกระบวนการของความร่วมมือของผู้เข้าอบรม ทุกคน มีความรู้สึกอยากฟัง อยากได้ความรู้ อยากฝึกทักษะ และอยากดูแลนักศึกษา”

ผู้เข้ารับการอบรม ค. “เป็นการอบรมที่ดีมาก ทุกคนเป็นกัลยาณมิตรที่ดี รู้สึกผ่อนคลายเหมือนได้ผ่อนคลายที่มีภาระงานมาก ได้มีการฝึกสุนทรียสนทนาอย่างแท้จริง”

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางส่วน ร้อยละ 42 สะท้อนถึง เวลาที่ใช้ในการอบรมควรใช้เวลามากขึ้น จะทำให้มีเวลาได้คิดใคร่ครวญหลังจากทำกิจกรรมเพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับกัลยาณมิตรได้มากขึ้น รวมถึงได้พัฒนาทักษะสุนทรียสนทนาเพื่อนำไปใช้ในการให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามากขึ้นดังตัวอย่างคำกล่าวดังนี้

ผู้เข้ารับการอบรม ฅ “เวลาน้อยทำให้บางกิจกรรมมีเวลาไม่เพียงพอโดยเฉพาะในกิจกรรมการสุนทรียสนทนาประเด็นทุกซอกของฉันซึ่งเป็นกิจกรรมที่นำสุนทรียสนทนาสู่การให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งหากมีเวลามากกว่านี้น่าจะได้แนวทางการให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามากขึ้น”

ผู้เข้ารับการอบรม ฐ “เวลาน้อย ทำให้ได้แลกเปลี่ยนกันน้อยหากมีเวลามากจะได้แลกเปลี่ยนกันมากกว่านี้”

2. ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิดต่อแนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มีดังนี้

2.1 กิจกรรมพัฒนาจิตอย่างมีสติ เพลงบรรเลงที่เปิดคลอขณะนั่งสมาธิควรไพเราะ นุ่มนวล เสียงดังพอดี จะทำให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลาย ดังนั้นก่อนจัดกิจกรรม ควรทดสอบเสียงเพลงก่อน เพื่อความเหมาะสม

2.2 ในการจัดอบรมครั้งนี้ใช้สุนทรียสนทนาเป็นหลักในการพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ดังนั้นหากผู้เข้ารับการอบรมไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมในการฝึกทักษะสุนทรียสนทนามาก่อน จะต้องเพิ่มเวลาในการพัฒนาทักษะสุนทรียสนทนา โดยใช้กิจกรรม Check in กิจกรรมพูดคุยระบายสิ่งที่ค้างคาใจและให้อยู่กับ

ปัจจุบันโดยใช้หลักการของสุนทรียสนทนา ซึ่งอาจใช้วิธีการเพิ่มเวลา หรือใช้วิธีการจัดกิจกรรม Check in หลายๆ ครั้ง จะทำให้สามารถพัฒนาทักษะสุนทรียสนทนาได้

3. ผลการนำแนวทางการให้คำปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการดูแลให้คำปรึกษานักศึกษาในระบบครอบครัวเสมือนจริงที่ 3 ได้ผล ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการถอดบทเรียนของอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่าส่วนใหญ่สะท้อนถึงการนำมาใช้ได้ง่ายมั่นใจที่จะนำไปใช้ เพราะเป็นธรรมชาติ ไม่แตกต่างจากกระบวนการดำเนินชีวิตของบุคคลโดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา สุนทนาเรื่องต่างๆ ไปและปัญหาที่พบในครอบครัวเสมือน บทบาทครูถูกละลาย ไร้บทบาทความเป็นพ่อ แม่ที่ให้คำปรึกษากับคนในครอบครัว ทำให้มีความเป็นกันเอง ใกล้ชิดกันมากขึ้น เอื้ออาทรกันมากขึ้น รู้จักแบ่งปันพื้นที่กับผู้อื่น รับฟังผู้อื่นมากขึ้น มีความจริงใจต่อกันทำให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง รู้ปัญหาที่แท้จริง สามารถช่วยนักศึกษาหาแนวทางแก้ปัญหาได้ตรงจุด นอกจากนั้นในการนำไปใช้ในกรณีที่คนในครอบครัวมีความคิดเห็นไม่ตรงกันหรือทำผิดกฎระเบียบจะใช้การสะท้อนกันในครอบครัวให้เห็นแนวคิดที่หลากหลายจนยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับปัญหาและเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาละมุนละม่อม ฟังพอใจทั้ง 2 ฝ่าย ไม่ต้องใช้การบังคับ ดังตัวอย่างคำกล่าวดังนี้

อาจารย์ที่ปรึกษา ก. “มั่นใจว่าตนเองเอาไปใช้ได้ แต่ไม่แน่ใจว่าปฏิบัติถูกวิธี ทฤษฎีหรือไม่ แต่ถ้านำไปใช้บ่อยๆ น่าจะเกิดความมั่นใจขึ้น”

อาจารย์ที่ปรึกษา ข. “มั่นใจว่าถ้าเรานำไปใช้จะต้องดีขึ้นแน่ๆ ไม่นึกใจในเรื่องหลักการและเทคนิคเพราะไม่ได้แตกต่างจากหลักการการดำเนินชีวิตของคน ถ้ามองตามหลักพุทธศาสนาก็คือ พรหมวิหาร

4 เช่น ถ้าเราใช้เมตตา ก็คืออยากให้สำเร็จพันทุกข์ ทำแล้วไม่สำเร็จก็ทำใจยอมรับความผิดพลาด นั่นคือ อุเบกขา จึงคิดว่าไม่ลำบากกับการนำมาใช้กับนักศึกษา ที่เป็นจริงเป็นจังมากขึ้น”

อาจารย์ที่ปรึกษา ค. “รู้สึกมั่นใจเมื่อลองนำไปใช้ เพราะนักศึกษาไว้ใจมากขึ้น อยู่กับอาจารย์ที่มี ประสบการณ์ ทำให้ได้เก็บเกี่ยวเทคนิคที่ดีๆ”

อาจารย์ที่ปรึกษา ง. “ในการให้คำปรึกษาโดยใช้ สุนทรียสนทนา ปัญหาที่เล็กลงทำได้แต่ถ้าปัญหาใหญ่ๆ และรุนแรง ยังไม่มั่นใจ แต่อย่างน้อยก็ทำให้นักศึกษากลับเปิดใจมากขึ้น เด็กได้ระบายมากขึ้น”

อาจารย์ที่ปรึกษา จ. “ใช้ทุกวันพุธ ในการ เข้าครอบครั้ว ให้อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และ นักศึกษา ได้สนทนา พูดคุย ถามทุกข์สุข ชิงกันและกัน”

อาจารย์ที่ปรึกษา ฉ. “นอกจากใช้ใน Moral area แล้วยังใช้ในเวลาอื่นๆ เช่น นักศึกษาส่งงานช้า ก็ได้ พูดคุย กับนักศึกษาและให้นักศึกษาได้พิจารณาหา ทางเลือก ในการแก้ไขปัญหาของตนเอง”

อาจารย์ที่ปรึกษา ช. “ใช้ใน Moral area พูดคุยสนทนาปัญหาทั่วไป ความเป็นอยู่ การเรียน การสอนมากขึ้น คิดว่าสุนทรียสนทนาภายใน ครอบครั้ว ทำให้ได้พูดคุยกัน ทราบปัญหาความเป็นอยู่ ทุกข์สุขกันมากขึ้น”

อาจารย์ที่ปรึกษา ซ. “นอกจากยังใช้ในระบบ ครอบครั้วแล้ว ยังนำไปใช้ในการรวบรวม พูดคุยกิจกรรม ตามปฏิทินกิจกรรมของวิทยาลัยฯ แลกเปลี่ยนพูดคุย ในส่วนของการคิดวิเคราะห์ ถึงปัญหา อุปสรรคการ ประเมินผลการดำเนินงานต่างๆ ที่ได้จัดขึ้น เพื่อได้นำข้อมูลจากการประมวลสรุปผลการปฏิบัติงานไปใช้ ในการพัฒนาการทำงานครั้งต่อไป ให้มีประสิทธิภาพ มากขึ้น เป็นการนำส่วนที่ดีของงานหรือกิจกรรมไปพัฒนา ให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป และนำปัญหาหรือข้อเสนอนะต่างๆ ไปปรับแก้ไข เพื่อจะได้นำมาใช้ในครั้งต่อไป”

อาจารย์ที่ปรึกษา ฅ. “การใช้สุนทรียสนทนา ในการให้คำปรึกษา ทำให้นักศึกษามีความมั่นใจ มากขึ้น กล้าที่จะแสดงออก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้มากขึ้น

มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนางานและกิจกรรม ต่างๆ วิทยาลัยฯ และชุมชนจัดขึ้น”

อาจารย์ที่ปรึกษา ท. “ใช้ใน Moral area และ วิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 3 ฐานะอาจารย์นิเทศ นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงปัญหาและ อุปสรรคในการฝึกปฏิบัติงานของตนเองและเพื่อน อาจารย์ที่ปรึกษา ในฐานะอาจารย์ประจำชั้น ให้คำปรึกษา ในการอยู่ร่วมกันของนักศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบในเรื่อง ระเบียบวินัย ได้พูดคุยกับกลุ่มปกครองห้อง เพื่อให้ ช่วยกันกำกับดูแลเพื่อน ใช้ในการแนะนำให้คำปรึกษา ทำให้นักศึกษารับได้ กล้าพูดมากขึ้น ทั้งๆที่แต่ก่อน ไม่กล้า อาจเพราะครูเข้มงวด ตอนนี้นักศึกษากลับพูด กล้าโทรหา ทำให้แก้ปัญหาได้ตรงจุด”

อาจารย์ที่ปรึกษา ด. “นอกจากใช้ใน Moral area ในครอบครั้วมีนักศึกษาที่เจ็บป่วยอยู่ 2 คน ได้ใช้ การสร้างสัมพันธ์ภาพกับนักศึกษาที่ไม่เป็นทางการ สร้างความเป็นกันเอง พาไปพบแพทย์ พาไปกินข้าว ทำให้ได้ประโยชน์คือ สนับสนุนเชิงส่วนตัวมากขึ้น ได้ take action ในฐานะความเป็นแม่ ดูแลทั้งปัญหา ทางด้านการเงิน การเจ็บป่วย และความอบอุ่นด้านจิตใจ”

อาจารย์ที่ปรึกษา ค. “การใช้สุนทรียสนทนา ในการให้คำปรึกษาทำให้เข้าใจคนอื่น และตนเอง รับฟังคนอื่น มากขึ้น นักศึกษาไม่เกร็ง กล้ามากขึ้น ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก ผู้ให้คำปรึกษาเป็นกันเอง ฟังมากขึ้น ทำให้นักศึกษากลับเข้าหามากขึ้น”

อาจารย์ที่ปรึกษา ฉ. “ได้ใช้กับนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 เนื่องจากในภาคเรียนนี้นักศึกษามีเรียน เพียง 4 วิชา จึงได้พบนักศึกษาบ่อยได้ใช้สุนทรียสนทนา ในการพูดคุยปัญหาอุปสรรคการปรับตัวและด้านการเรียน ทำให้แก้ปัญหาได้ตรงจุดมากขึ้น ได้เปิดใจมากขึ้น”

อาจารย์ที่ปรึกษา ฅ. “เป็นธรรมชาติ ของมนุษย์ที่มีการสื่อสาร ในการย่อนักถึงทุกข์ ของสุนทรียสนทนา ทำให้เราละมัดระวังในการสื่อสาร ต้องใช้การสื่อสารที่เป็นธรรมชาติ แบ่งปันพื้นที่ให้กับ ผู้อื่น มีความเป็นมนุษย์มากขึ้น ไม่มีการสั่งการ ไม่ใช้ระบบระเบียบ ใช้ความจริงใจกับตนเอง บทบาทครู ได้ถูกละลาย ได้ใช้บทบาทความเป็นพ่อแม่ ทำให้

มีความใกล้ชิดมากขึ้น มีความเชื่ออาทรมากขึ้น คนที่อยู่ในกระบวนการสุนทรียสนทนา ต้องสื่อสารอย่างจริงใจให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งขึ้น

อาจารย์ที่ปรึกษา ป. "ก็ดี คือพอใจ มองไปบางครั้ง ณ จุดเริ่มต้นที่ไม่ได้ใช้เลย ตอนนี้ชินเอามาใช้ตลอดทั้งกับนักศึกษา เพื่อนและตนเอง ทำให้ได้ข้อมูลกับอีกฝ่ายได้มากขึ้น เดิมใช้การปรึกษาธรรมดา นักศึกษาไม่กล้าพูดทั้งที่วัยใกล้เคียงกัน อาจด้วยภาพลักษณ์ที่ดูบ้าง แต่ตอนนี้ลดช่องว่างได้มาก นักศึกษามีความกล้าขึ้น"

อาจารย์ที่ปรึกษา ด. "หลังจากใช้สุนทรียสนทนา นักศึกษากล้าเข้าหามากขึ้น พูดคุยมากขึ้น แต่ก่อนอึ้งนินอึ้งนี่ ตอนหลังนักศึกษากล้าเปิดใจพูดความจริงมากขึ้นไม่ต้องหลบหน้ากัน"

อาจารย์ที่ปรึกษา บ. "เป็นสิ่งที่ดีในการแก้ไข ปัญหาของนักศึกษาโดยการละมุนละม่อม ทั้ง 2 ฝ่าย ฟังพอใจ นักศึกษายอมรับปัญหา แก้ปัญหาได้เอง ไม่ได้ถูกบังคับ บางครั้งสิ่งที่เราคิดว่าเป็นปัญหา นักศึกษากลับไม่คิดว่าเป็นปัญหา แต่พอเราสะท้อนให้เห็น หลากหลายทางเลือก นักศึกษาจะเริ่มยอมรับและเลือก วิธีแก้ไขปัญหาเองได้ดีกว่าแต่เดิมที่ใช้กฎระเบียบ มาเป็นตัวตั้ง โดยใช้วิธีการให้นักศึกษาพูดก่อนว่าทำไม ถึงทำ เมื่อรู้เหตุผลก็สะท้อนให้นักศึกษาเห็นถึงผลที่จะเกิดขึ้น และให้นักศึกษาเลือกเอง"

อาจารย์ที่ปรึกษา ค. "การให้คำปรึกษา โดยใช้สุนทรียสนทนาทำให้เราได้เทคนิค และวิธีการ เพิ่มในการดูแลนักศึกษา นอกจากนั้นยังได้ประโยชน์ กับตัวเรา เราต้องตามความคิดเราให้ทัน พื้นฐานเป็นคนใจร้อน ใช้อารมณ์นำทำให้เราได้จุกจิก และวิธีการก็ไม่อยาก ใช้อ่อยๆ จะเกิดความเคยชินและเป็นธรรมชาติ"

อาจารย์ที่ปรึกษา ก. "การให้คำปรึกษา แบบนี้แตกต่างจากเดิมเพราะเป็นธรรมชาติ ตามสถานการณ์จริง แล้วผลที่เราต้องการจะออกมาเอง"

อาจารย์ที่ปรึกษา ข. "ยอมรับว่าเป็นวิธีการที่ดีแต่ถ้าพูดถึงความพึงพอใจจริงๆ แล้วยังไม่มาก เพราะเห็นว่าความหมายของคำว่าครอบครัว นั้นเป็น

ความผูกพันของ พ่อ แม่ ลูก ต้องใช้เวลาใกล้ชิดกัน แต่ไม่มีเวลา ทำให้ไม่ได้นำเอาหลักการเทคนิค ไปสร้างความผูกพันในครอบครัวให้มีมากขึ้น"

32 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการตอบทเรียนของนักศึกษา ด้านความพึงพอใจต่อกระบวนการให้คำปรึกษา พบว่า นักศึกษาสวนมาก ฟังพอใจเนื่องจากอาจารย์เป็นกันเอง ให้ความใส่ใจ คอยถามทุกข์ สุข ปรึกษาได้ทุกเรื่อง มักได้คำแนะนำที่ดีและกำลังใจที่ดี อาจารย์จะไม่ตัดสินว่าอะไรถูกอะไรผิดแต่จะให้ข้อมูลทั้งด้านลบและด้านบวกและให้นักศึกษาเป็นคนเลือกเอง อาจารย์จะคอยกระตุ้นให้คนในครอบครัวคุยกันมากขึ้น ทำให้สนิทกับคนในครอบครัว กล้าพูดมากขึ้นรู้สึกสบายใจที่จะพูดคุยถึง ปัญหาของตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นคนอื่นมากขึ้นเมื่อมีผู้ให้ข้อเสนอแนะหรือข้อเสนอแนะ ทำให้สามารถมองเห็นแนวทางแก้ไขปัญหาของตนเอง ดังตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

นักศึกษา ก. "อาจารย์ให้ความเป็นกันเอง เวลาเข้าครอบครัวมักจะมีคำถามก่อนว่าเป็นอย่างไรกันบ้าง มีอะไรอยากปรึกษาหรือเปล่า เวลาทำโครงการรวมกันจะช่วยกระตุ้นและให้กำลังใจทุกคนในการทำงาน"

นักศึกษา ข. "เมื่อมีปัญหา มาคุยกับอาจารย์ และพี่แล้ว รู้สึกดีและมักจะได้คำแนะนำและกำลังใจที่ดี"

นักศึกษา ค. "เป็นครอบครัวที่ดีมาก มีปัญหา ก็จะไปปรึกษากันได้ทุกเรื่อง อาจารย์จะเริ่มคำถามและทุกคนจะเริ่มพูดคุย พี่มักเป็นคนเริ่มพูดคุยก่อน อาจารย์จะไม่ตัดสินใครถูกใครผิด แต่จะคอยให้ข้อมูล"

นักศึกษา ง. "รู้สึกดี ทุกคนในครอบครัว เวลาเดินผ่านก็จะทักทายถามสารทุกข์ สุกดิบกัน มีให้ขนมกัน บางครั้งก็กอด จับมือกัน ให้กำลังใจเสมอ ทุกคนสนิทกัน และเป็นกันเอง"

นักศึกษา จ. "อาจารย์จะขอบคุณนอกรอบ เวลามีปัญหาปรึกษาอาจารย์ได้ตลอด พี่ๆ ก็ดูแล ปีใหม่ก็มึนตึ๊งทำให้เป็นกันเอง"

นักศึกษา ฉ. "ชอบเวลาเข้าครอบครัวได้พูดคุยกับคนในครอบครัว มีคนคอยรับฟัง บางครั้งทำให้

สบายใจขึ้น รู้สึกดีเวลามีคนยอมรับเมื่อตนเองเสนอ
เหตุผล”

นักศึกษา ข. “บางครั้งปรึกษาอาจารย์แล้ว
ถึงแม้ว่าจะยังหาแนวทางแก้ปัญหาไม่ได้ แต่ก็รู้สึก
สบายใจ อุ่นใจที่มีคนใส่ใจดูแล”

นักศึกษา ม. “อาจารย์เป็นกันเอง ฟังเราได้
ทุกเรื่อง เมื่อมีปัญหาที่ปรึกษาได้ แต่ไม่ค่อยได้เจอหน้า
ก็โทรศัพท์ไปปรึกษาอาจารย์ได้

การอภิปรายผล

การที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีความรู้ความ
เข้าใจในกระบวนการสุนทรียสนทนา และมีความเป็น
กัลยาณมิตรต่อกันในเวลาการเข้าอบรมนั้น อาจเป็น
เพราะนโยบายของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี
ขอนแก่นได้จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้มาโดยตลอด
และมีการบูรณาการเข้ากับทุกกิจกรรม เช่น การสร้าง
ชุมชนปฏิบัติการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์จาก
สถาบันการศึกษาและสถาบันด้านสาธารณสุขใน
โรงพยาบาลจังหวัดและโรงพยาบาลชุมชนภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ (เมกราพันธุ์ จุฑะรสก.2550)

สำหรับความพึงพอใจต่อกิจกรรมการฝึกอบรม
ร้อยละ 100 นั้นอาจเป็นเพราะบรรยากาศที่เน้น
การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ให้ความเป็นอิสระ
ในการแลกเปลี่ยนมุมมอง การจัดการกระบวนการเรียนรู้
เพื่อการเปลี่ยนแปลงครอบคลุมการเรียนรู้ด้านต่างๆ 4 ด้าน
คือ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (Experimental
Knowing) การเรียนรู้ผ่านสัญลักษณ์และจินตนาการ
(Presentational Knowing) การรู้ผ่านมโนทัศน์ (Propositional
Knowing) และการรู้ผ่านการปฏิบัติ (Practical Knowing)
(Heron, 1992, York & Kasl 2002 อ้างถึงใน ธนา นิลชัย
โกวิทย์ และอดิสร จันทรสุข, 2552)

สำหรับความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมบางส่วน
ที่สะท้อนว่าเวลาในการฝึกอบรมน้อยทำให้มีการ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการอภิปรายแสดงความคิดเห็น
ไม่ครอบคลุมหรือไม่อภิปรายร่วมกันทุกคน อาจเนื่องจาก
ในบางกิจกรรมใช้กลุ่มที่มีขนาดใหญ่และเวลาน้อย
แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเอง อาจต้องมีการทบทวนในเรื่อง

การเตรียมความพร้อมของกลุ่มเป้าหมายบางราย
ในการฝึกทักษะสุนทรียสนทนาเพราะหากได้มีการเตรียม
ความพร้อมมาก่อนผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะคุ้นเคยและ
นำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นเวลาที่ใช้
ในการพัฒนาทักษะสุนทรียสนทนาของกลุ่มเป้าหมาย
แต่ละรายอาจแตกต่างกันจึงทำให้ความสามารถในการ
นำทักษะสุนทรียสนทนามาใช้แตกต่างกัน แต่อย่างไร
ก็ตามการที่วิทยาลัยฯ มีนโยบายให้อาจารย์ที่ปรึกษา
นำสุนทรียสนทนาซึ่งเป็นแนวทางการให้คำปรึกษา
ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ไปใช้ในการดูแลช่วยเหลือ
นักศึกษาในระบบครอบครัวเสมือน จะเป็นการส่งเสริม
ให้กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาทักษะสุนทรียสนทนา
อย่างต่อเนื่อง

ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการดูแลช่วยเหลือ
นักศึกษาในระบบครอบครัวเสมือน ส่วนมากอาจารย์
ที่ปรึกษามีความมั่นใจและพึงพอใจที่จะนำสุนทรีย
สนทนาซึ่งเป็นแนวทางการให้คำปรึกษาตามแนว
จิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักศึกษา
ในระบบครอบครัวเสมือน ทั้งนี้อาจเนื่องจากอาจารย์
ที่ปรึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีได้ใช้
กระบวนการสุนทรียสนทนาทั้งในการจัดการเรียน
การสอนและกิจกรรมการพัฒนานักศึกษาอยู่อย่าง
สม่ำเสมอ และเมื่อได้เข้ารับการอบรม การพัฒนาตนเอง
เพื่อเป็นผู้ให้การปรึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
ก็ทำให้เข้าใจหลักการและจุดมุ่งหมายของการให้
คำปรึกษารวมถึงแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ ทำให้
เกิดความมั่นใจที่จะนำไปใช้ อีกทั้งกระบวนการ สุนทรีย
สนทนาไม่ได้กำหนดแนวทางการสนทนาในเทคนิค
ต่างๆ ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษา ทำให้อาจารย์
ที่ปรึกษาสนทนาได้อย่างมั่นใจและเป็นธรรมชาติ

ในส่วนที่ทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษา
บางส่วนได้สะท้อนถึงการที่อาจารย์ที่ปรึกษาไม่มีเวลา
พบนักศึกษานั้นอาจเนื่องจากในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลนั้น
อยู่ในภาคเรียนที่ 2 ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาส่วนมากเริ่ม
นิเทศงานนักศึกษาในแหล่งฝึกซึ่งอยู่ใกล้จากวิทยาลัย
จึงไม่สะดวกที่จะกลับมาพบนักศึกษาใน Moral Area

ข้อค้นพบของผู้วิจัย

1 ในการพัฒนาตนเองตามแนวจิตตปัญญาศึกษา ในแต่ละกิจกรรม ต้องใช้เวลาค่อนข้างมาก โดยเฉพาะถ้ามีผู้เข้าอบรมหลายท่าน ทั้งนี้เนื่องจากผู้เข้ารับการอบรมต้องใช้เวลาในการคิดอย่างใคร่ครวญ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ภายในตนเอง และสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้กับเพื่อนมิตรท่านอื่นๆ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกันอย่างอิสระ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาจิตและปัญญาของตนเอง

2 การจัดสิ่งแวดล้อม บรรยากาศของสถานที่อบรมให้เป็นกันเอง สบายๆ และเป็นธรรมชาติและสงบ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรม รู้สึกเป็นอิสระมีความสุข เกิดความรู้สึกที่ดีและผ่อนคลายตามธรรมชาติ ทำให้อยากแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในกิจกรรมที่จัดให้

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

1 ควรมีการวิจัยต่อเนื่องเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการให้คำปรึกษาแนวจิตตปัญญาศึกษา เพื่อนำไปสู่การขยายผลต่อการประยุกต์ใช้ในสถาบันการศึกษาอื่น

2 ควรมีการประเมินติดตามผลและพัฒนากิจกรรมระบบครอบครัวเสมือนที่ใช้แนวจิตตปัญญาศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ดร.มกราพันธ์ จุฑะรสก รศ.สุภาพณ นคร และอาจารย์พัชรินทร์วีณา เพิ่มยินดี ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและวิทยาลัย

พยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ที่สนับสนุนทุนการวิจัยในครั้งนี้และขอขอบคุณ อ.พรณีภา และคณะที่ได้ทำหน้าที่กระบวนกรและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ตลอดจน อาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือให้ข้อเสนอแนะ ทำให้การดำเนินการของกระบวนกรวิจัยปฏิบัติการครั้งนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

ประเวศ วะสี. <http://www.ce.mahidol.ac.th> จิตตปัญญาศึกษา

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2544. ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อนุรักษ์การพิมพ์ จำกัด.

มกราพันธ์ จุฑะรสก. 2550. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างชุมชน ปฏิบัติการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์: การประยุกต์ใช้ในองค์กรโดยใช้วิจัยเป็นฐาน. ขอนแก่น: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีจังหวัดขอนแก่น

มกราพันธ์ จุฑะรสก. 2552. กระบวนการเรียนรู้จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้ระบบครอบครัวเสมือน. ขอนแก่น: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา

ธนา นิลชัยโกวิทย์ และ อติศร จันทรสข (2552). ศิลปะการจัดกระบวนกรเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง: คู่มือกระบวนกรจิตตปัญญา. ศูนย์จิตตปัญญา มหาวิทยาลัยมหิดล

Kemmis, S. and Mc Taggart, R. The Action Research Planner (Third Edition 1988). Deakin University Press Victoria, 1982